

DOSSIER de PREMSA

NOVETATS INFORME MAR BALEAR (IMB) 2021

Nova plataforma web (www.informemarbalear.org) per consultar els indicadors segons **10 capítols temàtics**:

- Les dues versions (2020-2021) sumen **150 indicadors**, dels quals 49 són nous; 50 s'han actualitzat i 51 queden igual que l'any passat.
- Han col·laborat un total de **30 entitats**, 5 de les quals són noves enguany.
- A l'IMB 2020 col·laboraren 60 investigadors/tècnics. Enguany (2021) hem sumat 38 investigadors/tècnics, arribant a un total de **98 persones col·laboradores**.

RESUM D'INDICADORS IMB2021

Nacra (*Pinna nobilis*)

L'any 2016 va ocórrer un esdeveniment de mortalitat massiva en el qual varen desaparèixer el 99 % de les nacres de la mar Balear. Actualment la Conselleria de Medi Ambient i Territori, en col·laboració amb investigadors de l'IMEDEA i l'Institut Oceanogràfic (COB-IEO) han localitzat i controlen una **desena de nacres vives**.

Nacra de roca (*Pinna rudis*)

Estudis realitzats per investigadores de l'Institut Oceanogràfic de Balears (COB-IEO) evidencien que **Cabrera té una de les densitats majors de la nacra de roca de tot el món**, amb un nombre màxim de densitat de 6,9 individus per 100 m².

Aigües de bany - abundància de bacteris coliformes

El 2020, el 82 % dels punts de mostreig a platges de les Illes Balears han mostrat una **qualitat excel·lent**. El major nombre de zones de mostreig amb qualitat suficient i insuficient es dona a Eivissa (7 %) i a Menorca (6 %). Les **platges urbanes** de les Illes Balears són les que solen mostrar una qualitat més baixa de les aigües de bany.

Residus

Estudis de **plàstics** elaborats per investigadores de l'institut oceanogràfic de balears (COB-IEO) mostren que:

- Sediments a Cabrera contenen entorn d'1 microplàstic per gram.
- El **88 %** de les zones mostrejades al fons marí presenten residus (abundància mitjana: $1,39 \pm 0,13$ kg/km²).
- Al 66 % de zones mostrejades es varen trobar **plàstics al fons marí** (abundàncies mitjanes de $2,7 \pm 0,3$ kg/km²). En particular, la Serra de Tramuntana va mostrar una alta abundància de residus plàstics al fons marí (entre 30-40 kg/km²).
- El 45 % de 40 espècies diferents mostrejades (incloent-hi peixos, mol·luscs i crustacis) han **ingerit microplàstics**.
- La costa de les Balears és una de les principals àrees d'**acumulació** de plàstics de la mar Mediterrània. Totes les xarxes d'arrossegament superficial varen mostrejar residus de plàstic.

Àrees marines protegides

A la mar Balear existeixen 7 tipus d'àrees marines protegides (AMP) que suposen un 21,5 % de la mar Balear protegida, però només un 0,16 % (45 km²) es troba **tancat a la pesca**. Tot i que la superfície del mar Balear amb protecció legal augmenta, la **despesa per km² d'AMP ha disminuït** amb els anys, ja que ha passat de 23.500 €/km² en 1994 a 20.500 €/km² en l'actualitat.

Impacte de les reserves marines

Es basa en dades de **seguiment de peixos vulnerables a la pesca** de la D.G. de Pesca i Medi Marí extrets d'informes tècnics elaborats per personal de Tragsatec, OBSAM i l'Estació d'Investigació Jaume Ferrer (COB-IEO).

Les Reserves Marines d'interès pesquer que han experimentat **augment més considerables de biomassa i riquesa d'espècies** de peixos són:

- Reserva Marina de **l'Illa del Toro**: s'obté el valor més alt de biomassa de 48 kg/250 m² en les aigües profundes. És la reserva que ha mostrat un major augment de biomassa amb els anys de protecció, tant en aigües superficials (+ 12,8 kg/250 m²) com en aigües profundes (+ 41,2 kg/250 m²).
- Reserva Marina dels Freus d'Eivissa i Formentera: és la zona amb major augment en nombre d'espècies a les aigües superficials (+ 3,5 espècies/250 m²). A la zona de reserva integral s'assoleix la riquesa específica més gran d'aigües superficials (~ 6 espècies/250 m²) de totes les AMP estudiades.

Les reserves amb **menor canvi** en la biomassa i riquesa són:

- Reserva Marina del **Nord de Menorca**: les aigües profundes mostren els valors més petits de riquesa i biomassa de les reserves amb estudis en profunditat.
- Reserva Marina de la **Badia de Palma**: és la reserva que mostra una menor riquesa d'espècies de peixos.
- Parc Natural de **s'Albufera des Grau**: és l'àrea marina protegida que presenta una menor biomassa de peixos.

Les dades mostren que en pocs anys es poden produir canvis importants tant en volum com en densitat de peixos. Una àrea marina protegida es pot degradar o recuperar molt ràpidament.

Nivell de la mar

La pujada del nivell de la mar a la Mediterrània occidental s'ha **accelerat** els darrers anys. Concretament, ha augmentat 1,32 mm/any els darrers 134 anys (increment acumulat de 17,7 cm durant aquest període).

Els darrers 39 anys l'augment ha estat de 3,00 mm/any i els últims 26 de 3,29 mm/any, coherent amb una acceleració del ritme de pujada en els darrers anys. Les projeccions per a dos escenaris d'emissions de CO₂ mostren que el nivell de la mar podria haver augmentat entre 57 i 75 cm a final de segle. Això suposaria un **retrocés de les platges** de les Balears d'entre 7 i 50 metres.

Pesca professional

- El sector pesquer professional de les Illes Balears es troba en **recessió**. Des de l'any 1950 les embarcacions s'han reduït un 78 % i la tripulació un 90 %.
- Les **captures** de pesca professional disminueixen entre 2002 i 2020, passant de 3.900 a 2.400 T respectivament.
- El **valor econòmic** associat a les captures també disminueix, tornant a l'any 2020 als valors inicials de 18 M€ de l'any 2002.
- Respecte al 2019 les captures han baixat 226 T i el valor ha baixat 2 M€.

Pesca recreativa

- En base a dades del nombre de llicències vigents de pesca recreativa des d'embarcació, existeixen al voltant de **45 embarcacions de pesca recreativa per cada embarcació de pesca professional**.

- El nombre de pescadors recreatius ha anat en **augment** passant de 27.500 llicències l'any 2000 a 43.400 llicències l'any 2019.

Tortugues marines

Entre els anys 1993 i 2020 s'han localitzat més de mil **tortugues encallades** a aigües de Balears (1.058), 512 de vives i 546 de mortes. L'any 2020 es va localitzar el màxim de tortugues encallades (83), 30 mortes i 53 vives, de les que en van sobreviure 47.

Els anys 2019 i 2020 s'han localitzat **nius** de tortuga marina a les platges de les Balears. L'any 2019 es varen localitzar dos nius, tots a Eivissa. L'any 2020 se'n van localitzar tres: dos a Menorca i un a Eivissa. Aquests nous nius poden provenir de tortugues perdudes o no-filopàtriques (que no tornen a fer el niu al lloc on varen néixer), o bé poden reflectir colonització des d'altres colònies de nidificació.

El nombre d'ous que es varen pondre aquests dos anys va ser de 160 l'any 2019 i de 340 l'any 2020, 180 ous més que l'any anterior. L'any 2019 varen néixer 37 tortugues, mentre que el 2020 ho van fer 159.

Ciència ciutadana marina

Observadors del Mar agrupa 15 projectes actius i té un equip de 98 investigadors de 46 institucions de 15 països diferents. Cada projecte compta amb una mitjana de 360 seguidors que participen activament en la recollida de dades i l'enviament d'observacions.

Des de l'any 2000 s'han comptabilitzat un total de 3.834 observacions a Balears de les quals 3.401 estan validades. Un terç de les observacions s'han produït en aigües balears. Un total de 1.846 observacions validades s'han fet en zones que pertanyen a la Xarxa Natura 2000 de les Illes Balears entre els anys 2012 i 2020. De les observacions totals validades en àrees marines protegides (AMP), un 38,8 % s'ha fet a les Balears i el **60,8 % de les observacions validades de les Balears entre els anys 2012 i 2020 s'ha produït en AMP.**

Coralls de profunditat

A les profunditats del mar Balear (> 200 m), existeixen **desenes d'espècies diferents** de coralls de profunditat que es troben des d'en **perill d'extinció** a quasi **amenaçades**. Entre elles es troben el corall bambú, plomes de mar, el corall vermell i coralls negres. Formen hàbitats de **gran importància ecosistèmica**, ja que promouen la biodiversitat de zones dels fons marins a on no arriba la llum. És necessari treballar per conèixer la seva distribució a les

profunditats del mar Balear i disposar de mesures de gestió adients per cada espècie.

Plantes dessalinitzadores

Les instal·lacions dessalinitzadores d'aigua de mar supleixen la **demanda creixent** d'aigua a les Illes Balears, arribant a generar el 100 % de l'aigua subministrada a l'illa de Formentera. Suposen una **amença** potencialment greu sobre els ecosistemes marins. Els impactes derivats dels abocaments de salmorra, la seva temperatura superior i contaminants associats **afecten la qualitat de les aigües** on s'aboquen. Les praderies de *Posidonia oceanica* són particularment sensibles als abocaments de salmorra.

Entre els anys 1994 i 2019 la producció d'aigua dessalinitzada a les Illes Balears —i els seus abocaments de salmorra— ha augmentat un 243 %.

Des que hi ha plantes de dessalinització actives a les Balears hi ha hagut sis anys en els quals s'han produït **abocaments de salmorra** al medi marí que superen els 30 hm³ (30.000 milions de litres): 2001, 2005, 2006, 2007, 2016 i 2019.

A Mallorca, la producció d'aigua dessalada s'ha **quintuplicat en els últims sis anys**, la qual cosa ha dut a un augment dels abocaments de salmorra al medi costaner. El major augment de producció d'aigua dessalada es va registrar durant els anys 2015 i 2016 a causa d'un període de sequera.

Estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR)

A les Illes Balears hi ha 143 depuradores: 50 de gestió privada i 93 de gestió pública; d'aquestes últimes, 79 són gestionades per l'Agència Balear de l'Aigua i de la Qualitat Ambiental (ABAQUA), 13 per ajuntaments i 1 —la de Cabrera— pel Consell de Mallorca.

El cabal de les depuradores gestionades per ABAQUA que aboquen a la mar a través d'**emissaris submarins** ha augmentat entre els anys 1998 i 2020 a un ritme de 0,37 hm³/any

L'any 2019 es varen reutilitzar un 53 % de l'aigua que va arribar a les depuradores de Ciutat i un 60,6 % de l'aigua que va arribar a les depuradores de Calvià. L'aigua **reutilitzada** a les EDAR de Calvià va pujar d'un 59,6 % el 2017 al 76,2 % l'any 2020.

S'estima que per al conjunt de les Balears, un 70,2 % del total d'aigües depurades podria ser reutilitzat, però només el 37,7 % és apte per al reg.

Globalment hi va haver un incompliment del cabal de depuració de l'1,6 % entre els anys 2016 i 2019. En el període 2016-2019 s'ha registrat 5 vegades un incompliment del paràmetre demanda biològica d'oxigen (DBO): 4 a l'EDAR d'Eivissa (tots els anys) i 1 a l'EDAR d'Andratx l'any 2018. En aquest període s'ha incomplert el paràmetre demanda química d'oxigen (DQO) un total de 9 vegades: 4 a l'EDAR d'Eivissa, 3 a la de Camp de Mar (2016-2018) i 2 a la de Santa Eulària des Riu (2017-2018). **L'EDAR d'Eivissa incompleix tots els paràmetres legals (DBO, DQO) i recomanats (SS, nitrogen i fòsfor total).** Requereix millores urgents per abocar aigües amb una qualitat acceptable.

Canvis en indicadors a causa de la Covid-19

Índex de Pressió Humana (IPH)

L'any 2020 l'IPH màxim anual de les Illes ha estat d'1.609.033 persones, comparable als nivells de l'any 2002. El màxim va ser de 2.071.124 persones l'any 2017. Si el comparam amb els valors d'IPH màxim de l'any 2019 (2.036.263), s'ha **reduït un 21 %**.

L'IPH mitjà s'ha reduït d'1.514.068 persones l'any 2019 a 1.287.829 persones el 2020, això suposa una reducció del 15 %. El valor mínim de l'IPH s'ha mantingut entre els anys 2019 i 2020, passant d'1.156.274 al 2019 a 1.175.389 al 2020.

Nombre de turistes

El 2020 s'ha passat d'uns 16,5 milions de turistes a 3 milions a causa de la crisi sanitària provocada per la COVID-19 (una reducció de més del **80 %**). El nombre de turistes és menys d'una cinquena part dels que hi havia el 2019. Aquests nivells tan baixos no es repetien des de mitjan anys 70.

El nombre de turistes i de places turístiques ha anat augmentant al llarg del temps fins a l'any 2018, amb un augment de més de 16 milions en 59 anys. L'any 2019 va ser lleugerament inferior al de l'any anterior, passant de 16,56 milions l'any 2018 a 16,44 l'any 2019.

Aquest increment ha estat molt més accentuat durant aquest segle, ja que s'ha **doblat el nombre de turistes** que reben les Illes Balears (passant de 8 a 16 milions).

Transport marítim

Entre els anys 2019 i 2020, el nombre anual d'escales de vaixells a ports disminueix un 42,3 % (passant de 54.002 escales l'any 2019 a 31.151 l'any 2020).

L'any 2019 els mínims i màxims eren de 2.600 a 7.000 escales mensuals, mentre que l'any 2020 han disminuït amb 650 escales (mínim a l'abril) i 4.518 escales (màxim a l'agost).

L'any 2020, el transport de creuers turístics ha **disminuït** un 95 %.

Els ports d'Eivissa i la Savina són els que registren més navegació de les Illes Balears (un ordre de magnitud més gran). Això és pel gran nombre de ferris que circulen entre Eivissa i Formentera. Aquests dos ports són els que registren una reducció d'escales més gran l'any 2020 (al voltant de -10.000 vaixells a cada port en comparació amb l'any 2019).

Renou submarí

Renous detectats l'àrea marina protegida (AMP) dels Freus d'Eivissa i Formentera es troben associats a les **activitats de navegació**. En aquesta AMP la quantitat d'energia acústica és més gran a l'estiu (> 15 dB), quan les embarcacions ràpides enregistren les freqüències més altes.

En general, es detecta més presència de dofins (*Tursiops truncatus*) a l'hivern que a l'estiu. És necessari fer més monitoratge del renou submarí per poder observar les tendències a llarg termini a diferents àrees de la mar Balear.

Ús de platges a Menorca

L'any 2020 decreix el nombre de platges amb valors majors a 1.000 usuaris, passant de 8 platges (en 2019) a 2 platges (en 2020): cala Galdana i Son Bou. Les platges urbanes són les que més disminueixen en quantitat d'usuaris, mentre que les platges verges es mantenen.

Les platges de Menorca que disposen de menys de 5 m² per usuari (densitat d'usuaris no òptima) són: cala Tirant-Platges de Fornells, Son Xoriguer, cala en Turqueta, Macarelleta, cala Mitjana i Binidali.